

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 101/2021
28.01.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић и Данијеле Николић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији су пуномоћници Љубомир Ђорђевић, Срђан Ђорђевић и Јелена Ђорђевић адвокати из ..., против тужене Републике Србије - Министарство правде коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде нематеријалне штете, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4085/20 од 03.09.2020. године, у седници већа одржаној дана 28.01.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 4085/20 од 03.09.2020. године и пресуда Вишег суда у Београду П 4502/19 од 11.03.2020. године и **ПРЕСУЂУЈЕ:**

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да на име рехабилитационог обештећења - накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе оца, покојног ББ, исплати тужиоцу износ од 2.500.000,00 динара са законском затезном каматом од 11.03.2020. године до исплате у року од 15 дана од достављања преписа пресуде.

ОДБИЈА СЕ тужбени захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату рехабилитационог обештећења - накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе његовог оца у износу од још 4.500.000,00 динара са законском затезном каматом од подношења тужбе до исплате и за исплату законске затезне камате на износ од 2.500.000,00 динара почев од 07.06.2019. године као дана подношења тужбе до 10.03.2020. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да на име трошкова целокупног поступка исплати тужиоцу износ од 191.600,00 динара у року од 15 дана од достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 4502/19 од 11.03.2020. године, ставом првим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев и обавезана тужена да на име рехабилитационог обештећења, накнаде нематеријалне штете за душевне болове које је претрпео због лишења слободе оца, исплати тужиоцу износ од 4.000.000,00 динара са законском затезном каматом од 11.03.2020. године до исплате, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправака пресуде. Ставом другим изреке, одбијен је тужбени

захтев у делу којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату законске затезне камате на досуђени износ од 4.000.000,00 динара почев од дана подношења тужбе - 07.06.2019. године до дана пресуђења - 11.03.2020. године. Ставом трећим изреке, одбијен је тужбени захтев у делу којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату рехабилитационог обештећења - накнаде нематеријалне штете за душевне болове које је претрпео због лишења слободе оца преко износа досуђеног ставом првим изреке, у износу од још 3.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана подношења тужбе па до коначне исплате. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да накнади тужиоцу трошкове парничног поступка у износу од 230.600,00 динара у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде. Ставом петим изреке, одбијен је захтев којим је тужилац тражио да се обавезе тужена на исплату законске затезне камате на износ досуђених трошкова поступка почев од дана извршности до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 4085/20 од 03.09.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 4502/19 од 11.03.2020. године у првом и четвртм ставу изреке. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 4502/19 од 11.03.2020. године у трећем ставу изреке, тако што је обавезана тужена да, поред досуђеног износа од 4.000.000,00 динара, исплати тужиоцу накнаду нематеријалне штете у износу од још 1.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 11.03.2020. године до исплате, у року од 15 дана по пријему писменог отправка пресуде, док је тужбени захтев преко досуђеног износа, за износ од 2.000.000,00 динара са законском затезном каматом почев од дана подношења тужбе, одбијен као неоснован. Ставом трећим изреке, одбијени су захтеви тужиоца и тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Ревизијом се посебно не указује на друге битне повреде одредаба парничног поступка из става 2. наведеног члана које су законом предвиђене као разлог за овај ванредни правни лек (члан 407. став 1. тачка 2. ЗПП), нити да је другостепени суд погрешно применио или пропустио да примени неку процесну одредбу (члан 374. став 1. ЗПП).

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је син сада покојног ББ (умро 1984. године). Тужиочев отац је рехабилитован правноснажним решењем Вишег суда у Београду Рех. 35/18 од 04.10.2018. године. Наведеним решењем утврђено је да је ништава пресуда Окружног суда у Београду К. 171/52 од 21.04.1952. године и да се рехабилитовано лице сматра неосуђиваним. Отац тужиоца лишен је слободе 28.06.1951. године и осуђен на затворску казну коју је издржавао на Голом отоку (КПД Раб) до 03.03.1962. године. И тужиочева мајка била је лишена слободе, и у затвору је провела пет година. У време лишења слободе родитеља тужилац је био дете старости

од пет година. Тужилац је од тада живео и одрастао са бабом по оцу, а са родитељима је након њиховог пуштања на слободу остваривао контакте али са њима више никада није живео, нити је успео да успостави близак однос. Отац тужиоца је након ослобађања из затвора наставио да живи на ..., а мајка је живела са сестром и њеном породицом, у стану у којем за тужиоца није било места. По стицању пунолетства тужилац је променио презиме ..., са којим је уписан у матичну књигу рођених. Тужилац је поднео захтев за исплату рехабилитационог обештећења у износу од 3.000.000,00 динара. Тужена му је понудила обештећење у износу од 345.090,00 динара.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом члана 21. став 2. и члана 26. Закона о рехабилитацији у вези са чланом 200. Закона о облигационим односима обавезао тужену на исплату рехабилитационог обештећења - накнаде нематеријалне штете за душевне болове тужиоца због лишења слободе оца у износу од 4.000.000,00 динара а у преосталом делу, за износ од још 3.000.000,00 динара, тужбени захтев одбио.

Другостепени суд је, због погрешне примене материјалног права, преиначио првостепену пресуду и тужиоцу, поред износа од 4.000.000,00 динара, досудио још износ од 1.000.000,00 динара. По налажењу тог суда, околности конкретног случаја оправдавају досуђивање правичне новчане накнаде нематеријалне штете у укупном износу од 5.000.000,00 динара.

По оцени Врховног касационог суда, основано се ревизијом тужене указује на погрешну примену материјалног права при одлучивању о висини правичне накнаде нематеријалне штете - рехабилитационог обештећења.

Рехабилитационо обештећење је једна од мера прописаних Законом о рехабилитацији („Службени гласник Републике Србије“, број 92/11) којом се, у односу на рехабилитовано лице и на друга лица одређена тим законом, уклањају или ублажавају последице ништавих, односно непуноважних аката и радњи којима су лица из члана 1. став 1. тог закона лишена живота, слободе или других права из политичких, верских, националних или идеолошких разлога (члан 3. став 2). Под рехабилитационим обештећењем подразумева се право на обештећење за материјалну и нематеријалну штету, поред осталог и на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у складу са законом којим се уређују облигациони односи (члан 26. став 3). Према члану 30. став 2. тог закона, права по основу рехабилитације утврђена тим законом стичу се и на основу правноснажних судских одлука којима су усвојени захтеви за рехабилитацију, а које су донете у складу са Законом о рехабилитацији („Службени гласник Републике Србије“, број 33/06).

Према члану 200. Закона о облигационим односима, правична новчана накнада нематеријалне штете досуђује се и за душевне болове због повреде права личности ако то оправдавају околности случаја, а нарочито јачина болова и њихово трајање. Приликом одлучивања о захтеву за накнаду нематеријалне штете, као и о њеној висини, води се рачуна о значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, али и о томе да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом.

Смисао и циљ правичне новчане накнаде за правно признате видове нематеријалне штете (члан 200. став 1) је задовољење (сатисфакција). Правична новчана накнада требало би да код оштећеног успостави извесну психичку и емоционалну равнотежу нарушену штетним догађајем, односно ублажи душевни немир.

У овом спору одлучује се о накнади нематеријалне штете за душевне болове које је тужилац трпео због лишења слободе његовог оца као народног непријатеља. Тужилац је без очевог старања живео дуги низ година, од пете до 16 године живота. У том периоду тужилац је одрастао без очевог присуства, лишен његове љубави, бриге и старања, свакако изложен и негативном односу који је, у тадашњим приликама, животна средина испољавала према деци народних непријатеља. Живљење у таквим околностима несумњиво је изазвало трпљење душевних болова који због свог трајања и јачине оправдавају досуђивање новчане накнаде у висини која ће тужиоцу пружити задовољење. Доношењем правноснажне одлуке којом је извршена рехабилитација његовог оца тужиоцу је у извесној мери већ пружена сатисфакција, због чега по оцени Врховног касационог суда правична новчана накнада нематеријалне штете којом ће се у потпуности допринети остваривању њеног циља је износ од 2.500.000,00 динара. Виши износ новчане накнаде у овом случају био би супротан члану 200. став 2. Закона о облигационим односима, имајући у виду и новчане износе који се као накнада досуђују за друге видове нематеријалне штете.

Затезна камата на правичну новчану накнаду нематеријалне штете тече од дана доношења првостепене пресуде којом је та накнада одређена. Због тога тужилац неосновано потражује затезну камату од дана подношења тужбе.

Тужилац је делимично успео у спору и сразмерно успеху - висини досуђене накнаде, има право на трошкове поступка у смислу члана 153. став 2. и 154. ЗПП, у укупном износу од 191.600,00 динара. У овај износ урачунати су трошкови за састав захтева за рехабилитационо обештећење и тужбе у износу од по 16.500,00 динара, приступ на два одржана рочишта у износу од по 18.000,00 динара, судску таксу за тужбу и пресуду у износу од по 61.300,00 динара.

Из наведених разлога, на основу члана 416. став 1. ЗПП, одлучено је као у изреци.

**Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић